

*Т. Ярошенко,
директор Наукової бібліотеки
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»*

КОЛЕКЦІЇ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У
ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Без перебільшення можна стверджувати, що ми живемо в найцікавіші та найнапруженіші часи історії України. З'являються принципово нові можливості співпраці наукових, освітніх та культурно-мистецьких інституцій української діаспори з установами та органі-» заціями материкової України. Багатовекторна ця співпраця покликана органічно поєднатися шляхом здійснення сучасних науково-дослідних, культурно-освітніх та мистецьких студій, спільних дослідів історичних процесів. Українська діаспора отримала нові можливості представлення та поширення своїх здобутків, повернення на материкову Україну духовних надбань не одного покоління українців.

Науковій бібліотеці Національного університету «Києво-Могилянська академія» у лютому 2004 року виповнюється 12 років. Відродження Академії та її бібліотеки відбувалося за часів незалежності України, у складний, але надзвичайно цікавий період. Найбільше він позначився на процесі формування бібліотечних фондів.

Власне історія бібліотеки відродженого Університету - це історія сучасного меценатського руху численних державних та громадських наукових організацій та установ, приватних осіб не лише з України, але й зі Сполучених Штатів Америки, Канади, Австралії, Франції, Німеччини, Бразилії та інших країн світу. Понад 5 тисяч осіб зробили свій поважний духовний внесок у відродження бібліотеки. Майже 70 відсотків нашої бібліотечної колекції становлять дари, а це близько 150 тис. примірників книг. Загалом це велика історико-культурологічна колекція нашої бібліотеки, яка ще чекає на ґрунтовне дослідження. Ми щиро вдячні кожному, хто доклав зусиль до створення сучасної наукової бібліотеки нашого університету, яка вже добре znana за своєю колекцією не лише в Києві, айв Україні та за її межами.

Славетна традиція дарування власних бібліотек, що започаткована митрополитом Петром Могилою і підтримана професорами та

випускниками Києво-Могилянської академії, продовжена сучасними її прихильниками. Сьогодні наша бібліотека має 31 бібліотечну колекцію: 13 приватних книгозбірень українських вчених - В. Брюховецького, В. Панченка, М. Брика, Д. Павличка, Л. Пирога та ін. і 18 колекцій діячів та установ української діаспори зі США, Канади, Бразилії, Німеччини та Польщі. Чотири з них подаровано зарубіжними установами: GREEN LIBRARY (Польща); Інститутом Крібла (США), Українською Вільною Академією Наук і Консисто́рією Української Православної Церкви (Канада).

Без сумніву, передачі окремих книжок і цілих колекцій нашій бібліотеці сприяло багато об'єктивних і суб'єктивних факторів, і серед них феномен відродження славетної Києво-Могилянської академії XVII-XVIII ст. У заповіті дарувальника однієї із колекцій Миколи Брайченка-Петренка так і зазначалося: «... за життя вірив, що прийде час, коли розвалиться імперія зла і Україна звільниться від ярма. Все життя збирав українські книжки і періодичні видання і мріяв за часів незалежності України подарувати власну бібліотеку Києво-Могилянській академії, де вивчатимуть історію української еміграції».

Надія і мрія його сповнились - у Науковій бібліотеці НАУКМА зберігається його колекція, що нараховує понад 1 000 прим., та інші колекції діячів української діаспори, які становлять цінну і цілісну Бібліотеку української діаспори. Ми складаємо подяку всім, хто долучився до цієї святої справи - створення бібліотеки відродженої Академії.

Загалом фонд особистих бібліотечних колекцій становить понад 50 тис. прим, (це близько 17% від загального фонду бібліотеки). Два роки тому як самостійний підрозділ бібліотеки було створено науковий архів, започаткований саме з метою наукового опрацювання матеріалів, що надходять з особистими зібраннями, але за видовими ознаками не можуть бути долучені до фонду колекції. Нині в науковому архіві понад 30 фондів, що включають архівні документи митців, науковців, політичних і громадських діячів України і діаспори в Канаді, США, Німеччині та ін. Передають до архіву свої документи і викладачі НАУКМА. За два роки впорядковано 1 280 одиниць зберігання. Серед найбільших особових фондів - архіви президента Академії В. Брюховецького (понад 500 од. зб.), представників діаспори зі США - літературознавця П. Одарченка (503 од. зб.), інженера і громадського діяча С. Зеркаля (97 од. зб.), громадських діячів М. Семенця (202 од. зб.) та Я. Дужого (202 од. зб.) тощо. Архівні матеріали

становлять важливу складову особистих колекцій: вони використовуються при науковому опрацюванні цих зібрань, демонструються на виставках, стають предметами наукових студій студентів та викладачів Університету.

Колекції діячів української діаспори почали надходити до Бібліотеки з перших місяців існування НаУКМА - разом з іншими подарованими виданнями та/кечисленними придбаннями вони становлять ядро бібліотечного фонду.

Щодо класифікації цих колекцій, то вони різняться обсягом, повнотою, видовими ознаками, тематикою тощо.

До універсальних бібліотечних колекцій належать особисті книгозбірні письменника і педагога князя Володимира Старицького (Німеччина), поета, перекладача, педагога Олега Зуєвського (Канада), літературознавця Петра Одарченка, філософа Євгена Лашика, інженерів, книголюбів Юрія Паславського та Миколи Брайченка-Петренка (всі - зі США). І зовсім нещодавно до них приєдналась ще одна колекція - родини Богдана та Аріадни Стебельських (Канада). Це цілісні особові бібліотеки, які збирались не одним поколінням українців-діаспорян.

Однією із найбільших у науковій бібліотеці є колекція Володимира Старицького, що була подарована ним особисто у квітні 1993 року і нараховує майже 13 тис. прим. Власник цього зібрання - вчений-мовознавець, нащадок князівського роду, небіж відомого українського письменника і драматурга Михайла Старицького, у 1943 році потрапив до Німеччини. Після закінчення війни навчався та працював у Мюнхенському університеті, викладав російську мову в університеті та гімназіях міста, доктор філософії. 1994 року, за його заповітом, Володимира Старицького було поховано на Байковому кладовищі у Києві.

Слов'янська частина колекції нараховує понад 3 тис. прим, книжок та періодичних видань. Хронологічно це друки здебільшого ХХ століття, видані у більш ніж 25 країнах світу. Колекція універсальна за своїм змістом. Певні її частини відбивають надзвичайно різнобічні інтереси власника у сфері мовознавства, слов'янознавства, фольклористики, етнографії, літературознавства. Становлять інтерес українські та російські видання періоду Другої світової війни та перших післявоєнних років, видані поза Україною. Періодичні видання представлені україно- та російськомовними газетами та журналами країн Європи, США та Канади (понад 90 назв). До колекції входять

також мапи, набори світлин, малюнки учнів Старицького, грамзаписи. Зараз у стадії опрацювання друга частина зібрання - іншомовна.

Бібліотека Юрія Паславського - одна із найбільш цікавих особистих колекцій за історією формування. Нараховує вона понад 4 тис. книжок та часописів. Це пам'ятка духовного життя української родини ХХ ст., де поряд з науковими та художніми виданнями, політичними брошурами, українськими часописами - дитячі книжки для читання та підручники. Як унікальне явище вона потребує додаткового студювання, бо це приклад бібліотеки дітей, батьків, дідусів, що була започаткована в Україні і, пройшовши шляхами Європи та Північної Америки, знову повернулася до на Батьківщину. Місця виходу у світ книжок та періодичних видань - це етапи компактного розселення української інтелектуальної еміграції спочатку в Європі, а потім - у Північній та Південній Америці.

Основу колекції становлять книжки українських класиків: Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, П. Мирного, І. Нечуя-Левицького. Зокрема, Шевченкіана представлена такими цінними друками, як видання 1918 року (Вінніпег), ювілейне 1960 року (Вінніпег-Нью-Йорк) та 14-томне 1961 року (Чикаго). В колекції зібрано прижиттєві видання творів В. Винниченка, І. Багряного, Т. Осьмачки, Б. Лепко--го, Л. Мосендза та ін. Інтерес для сучасного українського читача становлять твори письменників, які репрезентують процеси розвитку української літератури поза межами України. Широко в колекції представлено українську періодику.

Цікава і постать дарувальника, Юрія Паславського, інженера за фахом і великого книголюбця. На кожній книжці, крім екслібриса, ще і його власна пам'ятка читачеві. Разом із колекцією ми отримали її рукописний каталог, любовно складений книголюбцем.

Також Юрій Паславський встановив іменні гранти «Кращий читач наукової бібліотеки НаУКМА», що за визначенням великого журі бібліотеки вже п'ятий рік отримують один студент бакалаврату та один - магістеріуму.

Книжкова колекція Олега Зуєвського, що була подарована Університету донькою письменника - Тамарою Зуєвською, нараховує понад 4,4 тис. прим. Це зібрання цікавого і мало знаного в Україні поета та перекладача з англійської, німецької* французької мов, педагога та літературознавця віддзеркалює його фахові інтереси і наукові зацікавлення та уподобання в галузі філософії, мистецтвознавства, мовознавства та літературознавства. У ньому представлено в основ-

ному літературу ХХ сторіччя, що видавалася на терені України, Німеччини, Австрії, Великої Британії, Італії, США українською, російською, англійською та німецькою мовами.

Колекція Євгена Лащика (1937-1995) - відомого вченого-філософа, який працював в Пенсильванському університеті (США), подарована його родиною. НаУКМА має також пропам'ятний грант Є. Лащика, яким щороку відзначається кращий студент у галузі філософії.

Колекція нараховує 2 200 прим, документів і становить великий інтерес для викладачів та студентів НаУКМА, адже на 90% складається із зарубіжних видань, що присвячені питанням історії філософії, та містить праці відомих філософів сучасності мовою оригіналу. Відколи з'явилися перші відомості про книжки колекції в електронному каталозі, вони відразу знайшли свого читача. Найближчим часом планується проведення презентації колекції за участю родини та видання збірника на пошану пам'яті Євгена Лащика. Велику зацікавленість у роботі з цією колекцією мають викладачі кафедри філософії нашого Університету.

До фондів Наукової бібліотеки надійшли тематичні фрагменти книгозбірень - ті, що містять лише літературу певного тематичного спрямування: професора, громадської діячки Марти Богачевської-Хомяк, економіста Валерія Терещенка, Омеляна та Тетяни Антоновичів - засновників відомої Фундації їхнього імені, підприємця, громадського діяча Ярослава Дужого, Ади Кулик (всі - зі США), письменниці, поета, перекладача Віри Вовк-Селянської (Бразилія), вченого-лісівника Ярослава Головача (Канада), та ін.

Однією із перших було отримано колекцію Ярослава Головача (понад 526 прим, книжок), яку люб'язно подарувала Університету дружина вченого, пані Зена Головач. Особливість цього зібрання полягає в тому, що, перебуваючи за кордоном, Ярослав Головач протягом 35 років намагався передплачувати нову російську та українську літературу лісознавчої тематики. В разі неможливості придбання матеріалів, замовляв ксерокопії книжок, статей, таблиць зазначеної тематики та споріднених з нею галузей. Це суто фахове зібрання, яке відбиває наукові та виробничі інтереси вченого. Зібрання Я. Головача складається із 3-х частин; крім книжок, до нього входять збірка газетно-журнальних матеріалів та картотека публікацій, персоналій, установ та організацій. Всі три частини органічно пов'язані системою посилаць власника. Однією з умов передачі колекції було видання каталогу на книжкову частину зібрання коштом пані Зейи Головач. Ви-

данням «Каталогу бібліотеки Ярослава Головача» було започатковано серію «Бібліотечні колекції Наукової бібліотеки НаУКМА» з тим, щоб познайомити широку культурну громадськість та фахівців із найціннішою частиною фондів.

На більшості книжок - маргіналії власника, дарчі написи колег-науковців. Все це відтворено у Каталозі. Зараз ведеться опрацювання картотеки статей та адресної картотеки Я. Головача.

Колекцію д-ра Юрія Мулика-Луцика передано його дружиною Валентиною Мулик-Луцик (Бонітенко) для Києво-Могилянської академії 2 листопада 1997 року. Вона повністю представлена у фонді цінних та рідкісних видань. Невелике за розміром - 66 друків з історії України та православної церкви, - але дуже цінне за змістом, зібрання містить такі видання, як чотири томи «Архив Юго- Западной России, издаваемый Временною Комиссиею для разбора древних актов, высочайше учрежденною при Киевском Военном, Подольском и Волынском Генерал-Губернаторстве» (за 1863, 1864 та 1871 роки), праці відомих українських істориків Д. Дорошенка, Н. Василенко-Полонської, І. Огієнка, О. Шульгіна та ін.

Перші книжки з колекції відомої поетки та перекладача Віри Вовк НаУКМА отримала 1997 року. Зараз ця колекція нараховує понад 700 книжок та продовжує поповнюватися. В ній представлено переважно художню і літературознавчу літературу здебільшого українською, іспанською та португальською мовами. Це твори самої Віри Вовк (збірки; «Весняне дійство», «Зимове дійство», «Жіночі маски» тощо); її переклади творів українських письменників Г. Сковороди, Т. Шевченка, Л. Українки, В. Стефаніка, І. Франка, В. Шевчука, І. Драча та ін. у виданнях із серій «Русsanka» та «Vertep».

Колекція підприємця та громадського діяча Ярослава Дужого та його дружини Ольги - невелика за обсягом (понад 500 прим.) - постійно поповнюється новими дарами і містить цінні довідкові видання, мистецтвознавчу літературу, твори про український національний рух - від козаччини до шістдесятників. Суттєвим доповненням до цього зібрання є особовий архів подружжя, що включає матеріали про перебування у таборах в Міттенвальді (Німеччина), громадське і культурне життя українців поза межами України. Документи колекції та архіву експонувалися під час презентацій книги «Міттенвальд: 1946-1951», виданої Товариством бувших мешканців таборів українських біженців в Міттенвальді Німеччина (2001), як у приміщенні бібліотеки, так і в Міжнародному фонді «Відродження».

Цікава за змістом колекція родини Омеляна та Тетяни Антоновичів почала надходити кілька років тому і ще поповнюється новими виданнями. Це наукова література суспільної та історичної тематики, видання українських наукових інституцій Європи та США, наукові часописи.

Ще в 1997-1998 рр. професор Марта Богачевська-Хомяк викладала в НаУКМА. Тоді й відбулася презентація колекції, подарованої нею та її родиною (понад 11 000 книжок). Переважно це видання з новітньої історії України та Росії провідних видавництв світу, які містять дослідження відомих істориків та політологів. У зібранні представлено філософські роботи, твори художньої літератури, праці самої Марти Богачевської-Хомяк: «Білим по білому», «Feminists Despite Themselves», «The Spring of a Nation», «Political communities and gendered ideologies in contemporary Ukraine» та ін. Значний інтерес для наших студентів становить частина колекції, присвячена питанням тендерних студій, до якої увійшли і недруковані матеріали: доповіді, бібліографія.

Опрацювання кожної із отриманих колекцій передбачає певні етапи: технічне оброблення (відбір для реставраційних робіт), облік, створення довідкового апарату (бібліографічний опис з подальшим внесенням до картотеки або електронного каталогу), складання паспорта на колекцію; презентація всієї колекції або окремих її фрагментів. Готуючи паспорт на колекцію, крім відповідних біографічних та статистичних даних, ми намагаємося також зібрати додаткові відомості про власника, його творчий та життєвий шлях, скласти біобібліографію.

Кожна з одержаних колекцій після обліку і складання паспорта починає своє друге життя у стінах Києво-Могилянської академії, в найпочеснішому місці - Староакадемічному корпусі, що його називають Мазепинським, стіни якого пам'ятають ще могилянців славетної КМА XVII-XVIII століття.

Ступінь використання бібліотечної колекції залежить від її актуальності для науково-дослідного та навчального процесів Університету. Ми намагаємося застосовувати різні форми, зокрема презентації, виставок, видання каталогів, наприклад «Каталогу бібліотеки Ярослава Головача». Цим виданням було започатковано серію «Бібліотечні колекції Наукової бібліотеки НаУКМА» для ознайомлення широкої культурної громадськості та фахівців із найціннішою частиною своїх фондів. Матеріали бібліотечних колекцій широко **використову-**

ються в науковій роботі бібліотеки, при підготовці науково-бібліографічних покажчиків, виставок, виконанні окремих наукових проєктів.

І, звичайно, всі видання колекцій доступні для наших користувачів - спудей та професорів - у дослідницькій читальній залі.

Доступ до колекцій, відомості про книжки в електронному каталозі значно спрощують завдання - перегляд змісту колекцій, визначення їхнього кількісного складу. Автоматизована інтегрована бібліотечна система ALEPH дозволяє зробити це з будь-якого комп'ютера у світі через Інтернет.

Ця діяльність, безумовно, продовжуватиметься і надалі. Але мріємо ще й про третє життя кожної колекції - наукове опрацювання, різноманітні студії, які можна розгорнути навколо кожного із зібрань.

Поясню, що може становити науковий інтерес.

Колекції діячів української діаспори часто містять:

- художні твори авторів вже відомих в Україні, але не перевданих;
- іноземну наукову літературу минулих років видання, яку важко, а іноді зовсім неможливо розшукати в бібліотеках України;
- періодичні видання, що виходили поза межами України і які містять унікальну інформацію про діячів, історичні події, статистичні матеріали;
- рідкісні і цінні друки українських видавництв, що зберігаються в невеликій кількості примірників у наукових бібліотеках Києва тощо.

Крім того, колекції є віддзеркаленням інтересів власників; іноді саме завдяки складу колекції ми можемо отримати відомості про них. Важливим елементом кожного зібрання є маргінальні та дарчі написи, екслібриси власника колекції та екслібриси на книжках, що подаровані власнику. Так, автором екслібрисів на виданнях колекції Юрія Паславського є його земляк - відомий митець Микола Бутович. Книжкові знаки містять видання колекцій П. Одарченка, Я. Дужого, В. Вовк та ін.

Певну зацікавленість щодо участі в майбутній роботі з дослідження екслібрисів у зібраннях діячів української діаспори висловив Петро Нестеренко - Президент українського екслібрис-клубу, з яким ми разом готували до випуску видання «Книжковий знак наукової бібліотеки НАУКМА» (К., 2003).

Тож, вважаємо, що особисті колекції представників діаспори потребують оперативного опрацювання, бо саме швидке введення до наукового обігу цих матеріалів дозволить або дослідити ще маловідомі історичні факти, провести культурологічні, історичні, політологічні, літературознавчі студії, або спростувати певні помилкові судження.

Великого досвіду з наукового опрацювання колекцій наша бібліотека ще не має, хоча перші кроки у цій роботі вже здійснено, як, наприклад, підготовка каталогу Ярослава Головача та видання «Матеріалів до біографії Олега Зуєвського». Через серію публікацій, виступів на конференціях працівники Наукової бібліотеки НаУКМА намагаються ознайомити наукову й культурну громадськість з матеріалами особистих бібліотечних колекцій та особових фондів діячів* української діаспори, які зберігаються в Академії. Але ми розуміємо і особливо відчули це під час підготовки конференції, що питання надходження таких матеріалів, їхнє опрацювання, зокрема інформація про них, є актуальними не лише для фахівців вузького профілю.

Тому нашу конференцію розглядаємо як спробу принаймні систематизувати інформацію про колекції та архіви діячів української діаспори, що надійшли до України, і пропонуємо укласти відповідний довідник, а разом з тим - чи передусім - створити робочу групу чи редакційну колегію, яка б опікувалася підготовкою не тільки одного видання, а й очолила роботу з розшуку та повернення особистих бібліотек та особових архівів українців діаспори до України.

За роки незалежності певна частина цієї книжкової та архівної спадщини різними шляхами надійшла до наукових установ, бібліотек та архівів України. На сайті Державних архівів України є чудовий матеріал для дослідників щодо документів, повернутих та переданих в Україну з 1993 року. Це гарний приклад поширення інформації, який варто вивчати та запроваджувати всім нам. Бо хто сьогодні володіє відповідною інформацією стосовно книжкових колекцій та архівних матеріалів, що надійшли до бібліотек України за останні 10 років? Або про ті колекції, які просто гинуть десь за океанами, бо непотрібні вже замєриканізованим онукам чи правнукам? Чи ті, що стоять у коробках в нечисленних українських інституціях і чекають на опрацювання? Чи хоча б має зведена інформація про ті колекції та архіви, які опрацьовані, наприклад, в КІУС, НТШ, УВАН, слов'янських відділках університетів тощо. Так, це велика і кропітка ро-

бота. Але вона потрібна дослідникам, науковій громадськості, тому що не тільки полегшить шлях наукового запиту, а допоможе вирішити інше завдання - ініціювати повернення до України спадщини відомих і невідомих поки що нам українців.

Головне зараз - не допустити знищення чи загибелі цінних книжкових зібрань, архівних матеріалів.

Як відомо, потужні інтелектуальні сили української діаспори ХХ ст. були сконцентровані навколо наукових інституцій, літературних, культурно-мистецьких осередків тощо, що постали в той час у різних країнах Європи. Серед них: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, Український соціологічний інститут (Відень), українські наукові інститути (Варшава, Берлін), Українська господарська академія (Подєбради), Український педагогічний інститут (Прага), Український вільний університет (Мюнхен) та ін. У повоєнний період було створено такі потужні наукові інституції, як Українська вільна академія у Канаді та США, Східно-Європейський дослідний інститут ім. В. Липинського, Український інститут Америки, Український дослідний центр голодомору (Торонто), українознавчі дослідні студії з бібліотеками та архівами при найбільших університетах США (Гарвардський, Міннесотський, Колумбійський, Єльський) та Канади (Торонтський, Альбертський) тощо.

Зрозуміло, що українські наукові та мистецько-культурні інституції США, Канади, Німеччини, Австралії опікуються опрацюванням своїх книгозбірень і архівів, які є основою для дослідників українознавчих проблем у різних країнах світу. Олекса Біланюк, президент УВАН у США, так формулює цю проблему: «Головна концепція діяльності УВАН, спрямована на архівне збереження минувшини й активне залучення найкращих інтелектуальних сил України⁵ Америки, світу для досліджень та популяризації цих першоджерел - свідків історії, пройшла ще одне випробування на свою життєвість. Ми часто повторюємо, що наші архіви - це наша гордість. І то не перебільшення, варто лише переглянути картотеки, доторкнутися до раритетних фондів чи то Є. Маланюка, чи В. Винниченка, чи бумь-кого іншого, ознайомитися з діяпазоном тих наукових інституцій, чії представники послуговувалися нашими архівами (від НАУКМА й Львівського університету ім. {Франка - до університетів Німеччини, Канади), погортати бібліографії книг, виданих на основі УВАНівських матеріалів. Але наші архіви - це й наш біль. Упорядкування й утримування

їх в належних умовах потребують неабияких коштів та професіоналізму. <...> Очевидно, доля багатьох наших архівних фондів складатиметься більш успішно, якщо ми зосередимо увагу на таких чотирьох важливих факторах: по-перше, сумлінній традиційній жертвовності громади, по-друге, пошуку важелів використання державних програм для підтримки етнічних культурних та наукових центрів у країнах поселення українців, по-третє, готовності України займати активну позицію щодо підтримки діяпорних ініціатив, включаючи їх до порядку денного міждержавних переговорів та двосторонніх угод. І останнє - робитимемо ставку на інтелектуально-фахове кадрове забезпечення».

Однією з найважливіших подій своєї діяльності УВАН вважає, факт передання Україні малярської спадщини В. Винниченка, ініційоване проф. Г. Костюком згідно з заповітом дружини митця, Ро-залії Яківни. Співробітники цих інституцій час від часу готують і видають дуже корисні довідкові видання, серед яких, наприклад, «Путівник по архівному та рукописному зібранню Української академії мистецтв і наук в США» (1988), «Путівник по джерелах вивчення українських канадців» (готується) Ю. Бошика, «Українська наука у вигнанні: період депортованих осіб 1945-1952» (1991), «УВАН у США: бібліографічний довідник» (готується) Л. Винар тощо.

Але поруч з цими великими науковими сховищами існують маленькі архіви, книгозбірні українців, і, звісна річ, не можна стояти осторонь, коли гинуть наші українські книжки, часописи, архівні документи - свідчення життя українців. Навпаки, разом, можливо, ми ще встигнемо уповільнити процес і доведемо, що ми єдиний народ з єдиною історією, культурою і єдиним майбутнім.

Досвід численного листування з дарувальниками показує, що інколи в родині зберігаються один-два цінні документи, або є матеріали, які не становлять інтерес для великих архівів, але в сукупності всі ці документи допоможуть відтворити правдиву, об'єктивну історію України, культуру та національну ідентичність. Чи маємо базу або звід відомостей про цінні особисті книгозбірні, архіви, документи, що перебувають за межами України?

Можна тільки вітати ініціаторів створення альманаху «Визначні постаті закордонного українства», який, сподіваємося, прислужиться нашій спільній праці. Такі програми, як «Повернуті імена» дуже стимулювали б цю роботу, якби вона надавала можливість перевезення

зарубіжних матеріалів. Сподіваємося на упорядкування найближчим роком спеціального довідкового видання. Власне і наша конференція може стати віднині щорічною, щоби активізувати і наукові студії, і роботу з повернення в Україну духовної спадщини українців діаспори. Співпраця, взаємна інформованість, корпоративність - це найбільш плідний шлях створення інформаційних ресурсів про особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України, на які чекають дослідники.

Ми в силах і повинні зробити все можливе, щоби зберегти наші національно-культурні надбання для майбутніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Бекішева О.І., Казакова Н.В., Ярошенко Т.О. Бібліотечні колекції наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»// Історія бібліотечної справи в Україні: 36. наук. пр. Вип. 3 / М-во культури і мистецтв України. НПБ України.- К., 1999.-С.77-88.
2. Бекішева О.І., Казакова Н.В., Ярошенко Т.О. Бібліотечні колекції наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»// Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія»: Спец. вип. в 2 т. Т. 1.- К., 1999.- С. 49-56.
3. Казакова Н.В., Циганенко О.О. Бібліотека і архів - єдиний інформаційний простір // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». Т. 20: Спец. вип. Ч. 1. - К., 2002.- С. 60-63.
4. Казакова Н.В. Книжкова виставка Олега Зуєвського // Слово і час-2002.-№5.-С. 94.
5. Ярошенко Т.О. Колекція Петра Одарченка // Укр. культурі*.- 2002.- № 4/5.- С.32
6. Ярошенко Т.О. Книжкова колекція Петра Одарченка - в Україні // Літ. Україна.- 2002.-21 берез.- С. 10.
7. Презентація книг Юрія Паславського // Укр. вісті.- 1999.- 11 квіт.
8. [Коновал Ол.] Бібліотека Паславського - Києво-Могилянській академії // Укр. вісті.- 1992.- 14 черв.- Підпис: Ол. Сергієнко.